

Seria C.

222161

No. 17.

CUNOSTINTE FOLOSITOARE

DIN LUMEA LARGĂ

SUB DIRECTIVA REDACȚIONALĂ A D-LUI PROF. UNIVERSITAR
I. SIMIONESCU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CÂMPIA TRANSILVANIEI

DE

ION POP-CÂMPEANU

Profesor la școala normală din Blaj.

Seria C

CARTEA ROMANEASCĂ

No. 17.

CĂTRE CITITORI

Singura publicație de popularizare a științei este biblioteca „Cunoștințe Folositoare“, ce apare săptămânal câte un număr sub conducerea *D-lui I. Simionescu*, profesor universitar și membru al Academiei Române.

„Cartea Românească“, dând la lumină această bibliotecă scrisă pe înțelesul tuturor, a umplut un mare gol în publicistica noastră atât de lipsită, până la apariția bibliotecii „Cunoștințe Folositoare“ de orice lucrări de popularizare a științei.

Fiecare din cele patru serii, în care apar „Cunoștințe Folositoare“ cuprinde lucrări cu o anumită natură de cunoștințe, după cum se poate vedea din lista numerelor apărute:

Seria A. „Știința pentru toți“.

- No. 1. Cum era omul primitiv de *I. Simionescu*, adică ce înfățișare avea omul în zorii vieții lui.
- „ 2. Viața omului primitiv de *I. Simionescu*, adică obiceiurile de hrană, locuință, vânătoare ale aceluiaș strămoș al tuturor.
- „ 3. Gazurile naturale de *I. Simionescu*, adică descrierea bogățiilor de acest fel cu care ne-a dăruit natura.
- „ 4. Albinele de *T. A. Bădărău*, sau minunata viață a harnicelor făpturi care strâng pentru noi ceară și miere.
- „ 5. Diabetu, îngrășarea, gălbănirea de *Dr. Căhănescu*: trei dintre bolile cele mai dese, dar cele mai nebagate în seamă.
- „ 6. Raze vizibile și invizibile de *C. V. Gheorghiu*, sau puterea ce ne-o trimete soarele.
- „ 7. Viața microbilor de *Dr. I. Gheorghiu*, ființele mici care nu lasă în pace viața omului.
- „ 8. Furcile de *T. A. Bădărău*, sau despre tovarășele albinelor în hărnicie, chibzuință și gospodărie.
- „ 9. Viața plantelor de *I. Simionescu*, din care se vede cât de trebuitor este să cunoaștem nevoile acestor ființe.
- „ 10-11. Pasteur de *C. Moțaș*, o privire generală asupra întregii activități a marelui om de știință.
- „ 12. Soarele și luna de *I. Simionescu*, o descriere a celor ce sunt și se petrece în ele.
- „ 13. Telefonie fără fir de *Tr. Lalescu*.
- „ 14. Porumbelii Mesageri de *V. Sadoveanu*.
- „ 15. Planeta Marte de *Ion Pașa*.
- „ 16. Dela Omer la Einstein de *General Sc. Panaitescu*.
- „ 17. Cum vedem de *Dr. I. Glăvan*.
- „ 18. Razele X de *Al. Cișmar*.

SERIA C

No. 17

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
DIN LUMEA LARGĂ

CÂMPIA TRANSILVANIEI

DE

ION POP-CÂMPEANU

PROFESOR LA ȘC. NORMALĂ DIN BLAJ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BUCUREȘTI

Editura „CARTEA ROMANEASCA” S. A.

5511

BCU Cluj / Central University Library Cluj

222161

CAP. I.

PAMÂNTUL

Așezare. Intre șesurile Murăș, Arieș, Someș mic, Someșul mare și Șieu, se întinde un ținut lipsit de munți înalți, cari să te desfăteze, puțin brăzdat de ape murmurătoare, cari să te răcorească și sărac în minunății încântătoare. Acest ținut este *Câmpia Transilvaniei*.

Având înfățișare uniformă, ținutul Câmpiei Transilvaniei nu-i ademenitor. Cercetătorii n'au prea cutreerat acest ținut. Nu era ce să-i atragă.

Dacii și Romanii deși cunoșteau Câmpia Transilvaniei, nus'au simțit atrași de ea și nici n'au cercat, să construiască vre-un drum, ori să întemeieze vre-o cetate puternică și înfloritoare, cum au făcut în alte părți ale Transilvaniei.

Lupte pe pământul Câmpiei Transilvaniei nu s'au dat și astfel locuri și monumente istorice însemnate nu sunt.

Numirea. Câmpia Transilvaniei este mai mult deluroasă. Astfel numirea de *Câmpie* nu e prea potrivită. Șes întins, uniform aici nu există. În loc de câmpie mai corect s'ar putea numi *podisul Transilvaniei* dintre Someș, Murăș și Șieu. Dar fiindcă ținutul acesta este lipsit de păduri, iar dealurile și văile sunt acoperite cu ierburi bogate și foarte felurite— un adevărat

câmp — poporul i-a dat numele de Câmpie. Aceasta numire, ce caracterizează așa de bine ținutul de stepă al Transilvaniei, a rămas pentru totdeauna.

Intinderea. Câmpia Transilvaniei are o întindere de aproape 6000 Km. p.

Cuprinde partea răsăriteană a județului Cojocna și Turda-Arieș, partea apuseană a județului Bistrița-Năsăud și partea de miază-zi răsărit a județului Solnoc — Dobâca.

Adevăratele margini ale Câmpiei Transilvaniei s'ar putea stabili cam pe unde încep pădurile. Și anume începând dela Reghin spre miază noapte vom putea duce marginea Câmpiei pe la Batoș, Posmuș, Nușfalău, Scărățel, Arcolia. Aici este extremul punct de miază-noapte al Câmpiei.

De aici linia mărginașă se îndreaptă spre apus miază-zi, pe la Bend, Fizeș, Sântioana până la Sic. Dela Sic până la Apahida marginea o formează Someșul. Dela Apahida trece la Feleac și pe pârâul Turului până aproape de Turda.

Iar dela Turda până la Târgu-Murăș și Reghin marginea Câmpiei Transilvaniei o formează Arieșul și Murășul.

Forma Câmpiei Transilvaniei este aproape pătrată. Seamănă cu o mică cetățuie, păzită la margini de câte-va sentinele puternice, cari sunt orașele Cluj la apus, Gherla și Bistrița la miazănoapte-apus, Reghin și Târgu Murăș la răsărit și Turda la miazăzi-apus.

„Câmpia Transilvaniei — zice dr. Ambrosiu Chețianu în studiul „Câteva cunoștințe despre Câmpie” — se poate asemăna cu peninsula iberică până la riul Ebro. Clujul față de Câmpie

are aceeași poziție pe care o are Lisabona în peninsula iberică. Gherla amintește orașul Oporto, gura râului Ebro e poziția ținutului dela Reghin, iar Târgu-Murăș are poziția Cartaginei.

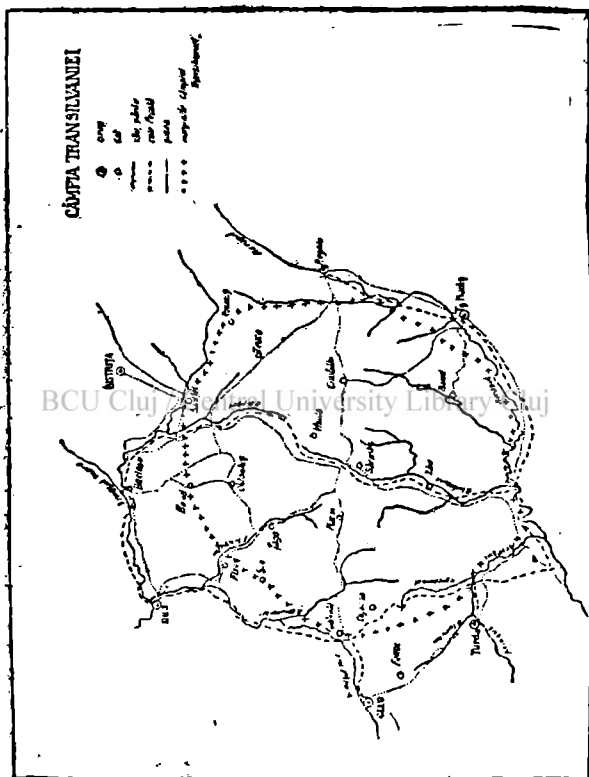

Fig. 1

Și ceia ce sunt în peninsula iberică orașele Lisabona, Oporto, Cartagena și Sevilla din punct de vedere comercial, acea sunt și pentru

Câmpia Transilvaniei orașele Cluj, Gherla, Bistrița, Reghin, Târgu Murăș și Turda.

După ce înlăuntrul Câmpiei Transilvaniei orașe nu sunt, toată populația tinde spre aceste orașe, unde poate să-și valorizeze produsele pe cari le are din abundență și de unde poate să se îndestuleze cu tot ce are nevoie.

Injălișarea pământului. Pământul Câmpiei Transilvaniei se prezintă în același chip peste tot locul. Dealuri multe și ondulate. Parcă sunt valurile încremenite ale unei mări întinse.

Pe la mijloc de la miez-noapte răsărit spre miezăzi apus, trece un șir de dealuri, cari formează linia de despărțire a apelor din Câmpia Transilvaniei. Acest șir de dealuri începe la răsărit de Posmuș, unde înălțimea este de 594 m. Se îndreaptă puțin spre miez-noapte până aproape de Santioanani. De aici direcțiunea continuă a dealurilor trece spre Pintic, apoi pe la Juda, prin dealul Ciuha (546 m.) până la Archiud unde înălțimea a scăzut la 534 m. Dela Archiud șirul de dealuri trece pe la Comlod, Visnia, până la Budatelec, în dealul Mesteceni (542 m.)

De aici se îndreaptă spre miezăzi apus, pe deasupra Coprului și a Căținei, prin vârful dealului La Acăstei (474 m.), pe lângă Cămăraș până deasupra Sâmbotelecului unde este cea mai mică înălțime a acestui șir de dealuri, anume 416 m.

Dela Sâmbotelec șirul de dealuri, ridicându-se iarăși, se îndreaptă spre Bothaza. Apoi prin vârful Pușargăului (500 m.) trece pe lângă Arnucuta până la Țigla Frății (527 m.). De aici prin dealul Găinii, înconjurând pe la miezăzi

Inoiul ajunge la Boş, de unde aproape în linie dreaptă, ținându-se la înălțime de peste 600 m. ajunge la Feleac.

Dela această linie, ce taie Câmpia Transilvaniei pe la mijloc spre miază-zi dealurile se pleacă într'una formând un plan uniform, care se sfârșește în valea Murășului și a Arieșului. Spre miază noapte însă dealurile nu mai scād, ci apropiindu-se de Șieu și Someș au înălțimi de 500—600 m.

Așa, că la cea dintâi privire s'ar părea, că întreg pământul Câmpiei Transilvaniei este plecat dela miază noapte spre miază zi.

Înălțimea văilor dela margini, udate de riurile Murăș, Șieu și cele două Someșuri nu este într'o formă.

Valea Murășului la Reghin are înălțime de 363 m., la Cristur de 302 m.

Valea Șielului la izvor are 454 m. înălțime, iar la împreunare cu Someșul mare 263 m.

Valea Someșului mare la Apașteu are 254 m., iar la Dej 236 m.

Valea Someșului mic la Cluj are 333 m. iar la Dej unde se împreună cu Someșul mare are 236 m.

Valea Murășului este dar cu mult mai înaltă decât valea Someșului mare, a Someșului mic și a Șielului în cursul seu inferior. Dacă valea Murășului ar fi mai joasă decât a Someșului, atunci plecarea pământului Câmpiei Transilvaniei dela miază noapte spre miază zi s'ar părea normală și cursul apelor spre miază-zi și spre miază noapte dela linia de despărțire Posmuș — Teleac iarăși ar fi normal, explicându-se prin o ușoară ridicare a scoarței pământului în direcțiunea Posmuș Feleac.

Astfel după ce valea celor două Someșuri și

valea din cursul inferior al Șieului este cu mult mai joasă decât a Murășului, urmează, că în pământul Câmpiei Transilvaniei, a trebuit să se producă o ridicare. Aceasta ridicare s'a manifestat în partea de miază noapte a Câmpiei Transilvaniei și anume dela linia Posmuș-Feleac spre miază noapte.

Apele cari curg în partea aceasta și se varsă în Someș, în raport cu dealurile ce le mărginesc, au văi cu mult mai adânci decât apele ce se varsă în Murăș. Așa valea Becleanului, care e foarte strimță, în cursul seu prezintă înălțimi de 260—300 m., pe când dealurile din imediata apropiere au înălțimi de peste 500 m. Tot asemenea și valea Lechiuței și valea Fizeșului. Aceasta din urmă între Fizeș și Osorheiu prezintă o înălțime numai de 264 m. pe când dealul Vultur dela dreapta are 565 m.

Raportul acesta dintre văi și dealuri, în partea de miază-noapte a Câmpiei Transilvaniei se poate explica numai prin activitatea de eroziune a apelor în urma ridicării scoarței pământului în partea aceasta.

Pe când în partea de miază-zi diferența de înălțimi între văi și dealuri este cu mult mai mică. Așa pe valea Ludoșului, în întreg, cursul până la Murăș abia este o diferență de 100—150 m. Tot asemenea și pe valea Comlodului.

Apele curgătoare. Pe întreg teritoriul Câmpiei Transilvaniei, râuri cari să-l străbată nu se găsesc. Singurele ape curgătoare sunt pâraiele, al căror isvor de îmbogățire este numai apa de ploaie, ori apa provenită din topirea zăpezilor. Pe aceste pâraie, apa puțină câtă se găsește în Câmpia Transilvaniei, se scurge în

riurile mărginașe Murăș, Someșul mare, Someșul mic, Arieș și Șieu.

Cele mai însemnate pâraie sunt :

Pârăul *Fizeșului*, care începe de pe la Geaca și se varsă în Someșul mic

P. *Becleanului*, se varsă în Someșul mare.

Pârăul *Dipsei* se varsă în Șieu.

Pârăul *Ludoșului*, începe la Budalec și se varsă în Murăș. Pârăul *Comlodului* se varsă tot în Murăș.

Pârăul *Strîmbul*, curge pe valea Florilor și se varsă în Arieș.

Pârăul *Caianului* se varsă în Someșul mic.

Aceste pâraie, în vremuri săcetoase, de multe ori seacă cu totul. Primăvara însă, când se topește zăpada, ori toamnă când sunt ploi multe, se umplu cu apă și fiindcă au albie mică și îngustă, se revarsă, cauzând pagube destul de însemnate, întocmai ca și în ținutul apelor Jijiei din Moldova, ținut care se asemănă în toate privințele cu Câmpia Transilvaniei.

Lacurile. Lacurile din Câmpia Transilvaniei sunt așezate dealungul văilor. Așa de alungul văii Fizeșului sunt vre-o opt lacuri. Pe valea Ludoșului, dela Budatelec până la Ludoș sunt trei lacuri. Aici au mai fost încă două lacuri, dar au fost scurse,

Pe valea Comlodului încă sunt trei lacuri. In alte părți ale Câmpiei Transilvaniei încă sunt lacuri mai mărunte. Cele mai mari lacuri au o estensiune de 60—200 jug. ; cele mai mici au câte 2—5 jug. Sunt unele lacuri lungi de 3—5 km. și late de 200—800 m. Afunzimea mijlocie nu e mare, 1—3 și 5 m., iar înălțimea dela suprafața mării este de 280—380 m.

Lacurile din Câmpia Transilvaniei sunt formate din apele de ploaie. Apa neputând străbate prin straturile argiloase ale pământului, se adună în păștile mai scufundate și dă naștere la un lac sau mai nimerit iaz.

Albia lacurilor este înclinată. Așa albia lacului dela Zău pe fiecare km. se înclină cu 2.94 dm.

În urma acestei înclinări apa pe încetul se scurge, lacul scade, cantitatea de apă se împuținează și în urmă poate dispărea cu totul.

Mai demult lacurile acestea se foloseau pentru topitul cânepii și alinului. Azi însă în cele mai multe lacuri, topitul a fost oprit și s'a început mai sistematic cultura peștilor, așa de buni pentru alimentația populațiunii.

Clima. În Câmpia Transilvaniei temperatura e puțin variată. Ploile încă sunt puține, iar vânturile din spre miază-zi nu prea bat, fiindcă sunt oprite de înălțimea munților Apuseni. Mai mult bat vânturile dela miază-noapte, apus și răsărit. Vaporii aduși de acestea vânturi, din cauza temperaturii așa de puțin variate, nu se prea pot condensa, așa că în general acestea vânturi sunt uscate. De unde urmează, că *clima Câmpiei Transilvaniei este uscată.*

În Transilvania, Câmpia formează un ochi uscat și săcetos, asemănător câmpiei Hustului, Maramurășului și depresiunilor Târgu Jiului.

Temperatura medie anuală a Câmpiei este 8—9° C. Iar diferența de temperatură între vară și iarnă este de 22.5° C și între luna cea mai rece și cea mai caldă este de 25.1° C.

CAP. II

POPORUL

Numărul locuitorilor. Câmpiei Transilvaniei este de 190.000. Dintre aceștia peste 100.000 sunt *români*, iar restul sunt străini: *unguri*, *sași* și *evrei*. În mijlociu vin cam 30 locuitori pe Km.

Românii ocupă aproape toate satele din Câmpia Transilvaniei.

Ungurii se găsesc în câte-va sate în partea răsăriteană a Câmpiei Transilvaniei și în număr mai mic sunt respirați și prin celelalte părți printre români. La Șarmaș și Ludoșul de Murăș sunt și coloniști unguri, aduși de guvernul unguresc de pe șesul Ungariei.

Sașii sunt în partea de miază-noapte răsărit a Câmpiei, în câte-va sate între Teaca și Lechița.

Evreii sunt prin toate comunele având în mâini mai ales negoțul.

Religia. Majoritatea românilor din Câmpia Transilvaniei sunt de religie greco-catolică. Cei dela linia Posmuș-Feleac spre miază-zi aparțin mitropoliei dela Blaj, iar cei dela miază-noapte aparțin episcopiei dela Gherla.

Românii greco-orientali se țin toți de episcopia ortodoxă a Clujului.

Ungurii cei mai mulți sunt catolici. Se țin

însă și de religiunea ev. reformată și unitară-

Iar sașii sunt cu toții luterani.

Cultura. Față de locuitorii altor ținuturi locuitorii Câmpiei Transilvaniei sunt într'o stare mai înapoiată. Cauza este depărtarea prea mare de orașe, comunicația grea și indiferentismul de care s'a împărțășit Câmpia pe vremea stăpânirii ungurești.

Nici nu cred, că a mai fost un ținut pe care regimul unguresc să-l fi desconsiderat așa de mult ca și Câmpia Transilvaniei. Ce le-a păsat ungușilor, dacă românii din Câmpia n'au școli și nu știu scrie și ceti. La muncă, pe moșiile groșilor sunt buni și fără scrisoare.

Cele mai multe școli de pe la sate, stăpânirea ungurească le-a închis, pe motivul, că nu-s destul de înalte, au ferești prea mici, ori sunt pe un loc prea ridicatși lunecă copiii când merg la școală.

Incercările de a zidi școală corespunzătoare legii numai în puține locuri isbutiă. Doar unde erau în stare mai bună. În cele mai multe sate însă nici îndemnurile de a-și zidi școală nu mai folosiau, căci stăpânirea ungurească și așa gășia mii de motive pentru a le include. Și astfel copiii rămâneau fără instrucție.

La școlile ungurești dela orașe numai puțini copiii puteau să învețe. Comunicația cu orașele fiind grea, părinții nu se prea încumetau să-și ducă copiii și nici nu erau bine văzuți românii în aceste școli.—Iar școala românească dela Blaj, spre care gravitau toți românii din Transilvania, numai puțini copiii de pe Câmpie — copiii de preoți și aceia cari aveau părinți în stare mai bună — puteau s'o cerceteze.

Singurul factor cultural mai important în Câmpia Transilvaniei a fost preoțimea. Numai

preoților se poate mulțumi, că simțămîntul național și moral s'a susținut în poporul din Câmpia Transilvaniei. Așa, că deși mai înapoiat în privința culturală acest popor totuși este bun, modest, cinstit și foarte harnic.

Alipirea la țara mamă a primit-o cu bucurie. Și e vesel, că în școlile de pe la sate, azi copiii învață numai românește. În liceele românești dela Blaj, Cluj, Turda, Târgu-Murăș și Gherla sunt mulți copii de pe Câmpie, iar liceul „S. Micu” — singurul liceu românesc, care s'a înființat acum, la Șârmaș, chiar în mijlocul Câmpiei, este foarte frecventat. Populată este și școala medie și școala de contabilitate din Ludoșul de Murăș.

Așa că nu va trece mult și Câmpia Transilvaniei se va putea mândri cu înaintarea culturală la care a ajuns.

Câmpia Transilvaniei deși până acum neglijată în privința culturală, totuși se poate mândri cu mulți fii cari au ajuns bărbați vrednici ai neamului românesc.

Cronicarul *George Șincai* e fiu de plugar din Samsud, de pe Câmpie. Istoricul *Petru Maior* e născut în Căpușul de câmpie.

Alexandru Papiu Ilarian, fost ministru și profesor la facultatea juridică din Iași, istoric renumit și unul din organizatorii și conducătorii revoluțiunii din 1848, a fost fiu de preot din Budiul de câmpie.

George Barițiu, autorul „Istoriei Transilvaniei” e născut în Jucul de jos. „Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român” a și pus o placă comemorativă pe casa unde s'a născut *George Barițiu*, ca semn de recunoștință față de întăiul ei sceretar.

Cel dintâi episcop al diecezei Lugoșului,

Alexandru Dobra, a fost din Șopteriu, jud. Cojocna.

Iar scriitorii bisericești și foști membrii ai Consistorului dela Blaj și Lugoj, *Gavrilă Pop* (Bărei), *Petru Pop* (Sămpetrul de câmpie) *Alexandru Micu* și *Simion Micu* (Sărmășel) sunt tot fii ai Câmpiei. Și tot de pe Câmpie din Silivaș, a fost și *Ștefan Pop*, fost profesor la școala normală din Blaj, după aceea la Școala normală Carol I din București și în urmă sub-director la școala agronomică dela Herestrău.

Portul românilor din Câmpia Transilvaniei este foarte variat. Românii din părțile de miază-noapte, pe unde sunt și sași, au portul asemănător cu al sașilor. Bărbații poartă vara pălării late de paie sau de păr, iarna căciulă de miel. Cămăși albe, pe la brâu încinși cu șerpar lat. Peste cămașă poartă iarna pieptar scurt, înfundat și o scurteică de panură sură sau neagră.

Încălțăminte de toate zilele este opinca, în sărbători cismele.

Femeile poartă rochii și șurțe de păr, împodobite cu panglice colorate. Iile sunt de pânză sau din giolgiu, la mâneci cu fodori și cusute cu figuri peste cot sau peste umăr. Pe cap poartă năframă.

În partea răsăriteană a Câmpiei portul românilor aduce mult cu cel secuiesc.

Iar la apus, aproape de Someș încă e mai mult unguresc. Bărbații poartă pălării mici cu margini înguste, cămăși scurte până în șolduri. Ismene largi și pe la brâu se încing cu șurțe de pânză roșie.

Femeile poartă năfrâni de târg, rochii de crôton sau de păr, cisme roșii și pieptare împodobite cu flori din piele roșie.

La miază-zi, spre Murăș și Arieș portul este mai uniform. Bărbații poartă vara pălării de păr, mici și cu margini înguste ridicate în sus, iarna poartă căciuli de miel. Cămășile sunt de pânză albă. Peste cămăși poartă pieptar și scurteică de pânură sură sau albastră, pregătită acasă. În picioare cioareci său bocanci.

Femeile își leagă părul în cosițe mari de ambele părți ale capului. Se îmbrobodesc cu năfrâmi negre cu ciucuri pe margini. Cămașa ajunge până în brau. Gulerul e îngust și cusut cu arniciu roșu sau albastru. Pe piept cămășile sunt încrețite și cusute cu arniciu — *ciupagul*. Gura cămășii de obicei este în spate sau de latură dreaptă a ciupagului. Mănecele sunt împodobite cu cusături. Rochii de păr sau de crăton. Unele femei poartă și catrințe.

Ocupațiunea. Locuitorii Câmpiei Transilvaniei se ocupă cu agricultura și creșterea vitelor. Pământul e roditor. Se cultivă mai ales cereale. Cultura cerealelor însă nu se face destul de rațional. Din cauza aceasta producția de multe ori suferă. La lucrul câmpului ajută și femeile. Cei din satele de pe lângă lacuri se ocupă și cu pescuitul.

Impărțirea administrativă. În privință administrativă Câmpia Transilvaniei aparține :

1. Județului Cojocna, plase : Mociu, Sărmaș, Armeniș și Teaca, 77 comune cu 74.019 locuitori.

2. Județului Turda-Arieș, plasa Ludoșul de Murăș, cu 16 comune câmpene, cu 20.225 locuitori ; plasa Turda cu 7 comune câmpene cu 8640 locuitori.

3. Județului Murăș-Turda, plasa Murășului

de jos și de sus cu 22 comune câmpene cu 25.642 locuitori.

4. Județului Solnoc-Dobâca, plasele Ceochiș și Beclean cu 21 comune cu 16.778 locuitori.

5. Județului Bistrița-Năsăud, plasa Beșineu cu 8 comune câmpene, cu 5.080 locuitori.

Satele. În Câmpia Transilvaniei sunt cu totul 151 comune. Sunt așezate în regiunea văilor. Nu prezintă regularitatea pe care o au comunele de pe Târnave sau de pe Oit. Casele sunt împrăștiate. Zidite mai ales din pământ: argilă mestecată cu paie sau cu pleavă.

Coperișul de obicei e din paie mai rar din șindrila ori țiglă. Mai bune sunt paiele de săcara, cari sunt lungi și mlădioase. Se acoper casele

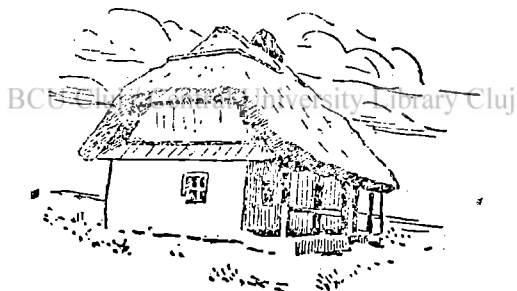

Fig. 2.

și cu trestie, care se găsește în abundență pe lângă lacuri.

Coperișul din paie de săcară ori din trestie e de toată frumusețea. Ține și 25—30 ani.

Casele sunt scunde. Au câte două sau trei încăperi: una sau două pentru locuit și o tindă în care de obicei este și cuptorul de pâine și

hambarul cu bucate. In casele cu trei încăperi, tinda este în mijloc.

In felul caselor sunt construite și acareturile economice : grajd, șură, coteș.

Lângă fiecare casă este și o culină de vară, zidită mai simplu, dar tot din pământ. Aici este cuptorul de fiert numit „cotlan”. Uneori e aici și cuptorul de copt pâinea.

„Cotlanu” e pe vatră, are trei păreți mici, între cari se face foc. Deasupra focului se așează căldarea sau oala cu fiertura. Oala stă pe un fier în formă de cerc, cu trei picioare (pirostrei).

Focul, de oare ce lemnele sunt puține, vara se face cu buruieni uscate și mai adeseori cu gunoi uscat. Gunoiul răspândește un fum gros, care se simțește dela depărtare. Căldura ce o dă e destul de mare, așa că se poate fierbe orice mâncare. Iarna se face foc cu lemne, aduse dela depărtări mari.

In jurul casei este ograda. Pe lângă ograda e gard de scânduri, de nuiele și în apropierea lacurilor (Miheș, Zăh, Taureni), și de trestie.

Ulițele sunt puțin regulate și în vremuri de ploaie, mai ales primăvara și toamna așa de noroioase încât abia te poți mișcă, iar carul gol abia e tras de doi ori patru boi.

Din cauza *tinei* celei mari se obicnuiesc oamenii să umble și cu „cataligi” — un fel de picioare de lemn.

Comunicația dintr'un sat într'altul pe vremuri ploioase se face destul de greu, din cauza drumurilor *tinoase* și desfundate.

Sate mai mari în Câmpia Transilvaniei sunt :

Ludoșul de Murăș, cu 4041 locuitori. Are aspectul unui mic orașel. La Ludoș se face mare comerț de cereale.

Cojocna cu 4166 locuitori, Are scaldă de apă sărată.

Mociu cu 2051 locuitori.

Șarmaș cu 2089 locuitori. Sat cu viitor din cauza gazului metan ce se găsește în apropiere.

Bandul de câmpie cu 3771 locuitori.

Teaca cu 2554 locuitori.

CAP. III

BOGĂȚIILE.

Agricultura. Pământul Câmpiei Transilvaniei la suprafață este acoperit de un strat gros (1 m.) de loess și cernosiom, un pământ bun și foarte roditor. În acest pământ se cultivă mai ales cereale : grâu, săcară, orz, ovăs și păpușoi.

Aproape trei părți din pământul Câmpiei Transilvaniei este cultivat cu cereale.

Pe vremea regimului unguresc, cel mai mult pământ productiv era în stăpânirea grofilor și a baronilor unguri. În Câmpia Transilvaniei, aproape nu-i comună în care să nu fie și câte un magnat ungar. Mare parte din acest pământ, acum afost împărțit țăranilor. Așa că în Câmpia Transilvaniei nu există comună, în care țăranii să nu fie îndestuliți cu pământul ce s'a împărțit.

Magnații unguri lucrau pământul foarte bine, cu unelte economice cele mai moderne. Din cauza aceasta cantitatea de cereale ce se producea în pământul Câmpiei era mare, așa că se putea și exporta. Pe dreptul a și fost numită Câmpia „grânarul Transilvaniei”.

Țăranul cămpean însă nu dispune de unelte multe economice pentru lucrarea pământului. De acea, ca totuși se poate scoată aceași cantitate de cereale, care se scotea mai înainte, e absolută nevoie să se înființeze tovărășii. Numai tovă-

rășiile felurite, de unelte economice, valorizarea produselor, ar putea să îmbunătățească considerabil agricultura Câmpiei Transilvaniei.

Pășuni. În Câmpia Transilvaniei sunt multe pășuni, cu iarbă foarte bună. Pășunile sunt grijite foarte bine. Și vara pășunează pe ele cirezi de vite.

Sub regimul ungarilor și pășunile erau tot în stăpânirea magnaților unguri. Țăranul dacă voia să-și pășuneze vitele trebuia să plătească. De obicei doi sau trei săteni cu stare mai bună arendau pășunea pe un an. Hotărau prețul de pășunat după perechea de boi sau viței. Din acest preț trebuia să se plătească arenda și eventual să rămână și ceva câștig.

Azi loc de pășunat s'a dat și țăranilor. În multe părți însă țăranii au început să are locul de pășunat, cea ce este în paguba creșterii vitelor.

Grădini. Pe lângă casa fiecărui sătean este și o grădină de legume. Cultivarea legumelor se face bine și în măsură mai mare în comunele unde sunt și sași. Țărancele române nu prea obicinuiesc cultivarea rațională a legumelor. De aici și povestea, că femeia de pe Câmpie seamănă primăvara legume, în mijlocul stratului însă pune un par, ca la toamnă să știe unde a sămănat legumele și să le poată culege din buruieni.

Pomi. Mai înainte cu vre-o 25 ani în Câmpia Transilvaniei erau foarte puțin pomi. Atunci s'a adus legea, care obliga fiecare comună să-și facă o pepinieră de pomi. Din această pepinieră fiecare sătean era îndreptățit să-și cumpere, cu un preț mic, un pom sau doi pe cari să-i

sădească în grădina proprie. În urma acestui favor, în cele mai multe comune, în locul salcânilor și a sălciilor cari înconjurau curtea și grădina sătenilor de pe Câmpie, s'au înșiruit pomi roditori și prețioși.

În Câmpia Transilvaniei se cultivă mulți pomi, peri, meri, vișini, cireși și nuci.

Sunt vestite mai ales prunele bistrițene, foarte bune pentru marmeladă. Se cultivă și prune regulate, grase și albe.

Mere domnești sunt foarte multe iar dintre soiurile străine sunt Reinette și Calville.

Poamele se vând crude. Export nu se face. Uscarea poamelor se face în măsură mică. Să fierbe mai multă țuică.

Vii sunt puține, deși pământul ar fi destul de potrivit. În comunele săsești din partea de miază-noapte a Câmpiei sunt vii mai multe Sașii au vii și pe delurile cele mai rele. Se vorbește despre ei, că duc gunoiul în desagi până în vârful dealului și îl pun la rădăcina viței de vie. În celelalte părți ale Câmpiei, abia dacă zărești vre-o vie mică și aceea a vreunui proprietar mai mare.

Păduri încă sunt puține. În partea de miază-noapte și în partea apuseană (Imbuz, Pălatca, Suat) sunt câte-va păduri mai întinse, încolo abia dacă se găsește câte-o pădurice mică cât o grădină. — Lemnele din pădure sunt stejar, carpen, alun, sânger, jugastru și plopi. Lemnele de foc pentru iarnă se aduc dela depărtări foarte mari, cea ce face ca lemnele pe Câmpie să fie foarte scumpe.

Creșterea vitelor. Vara dacă călătorești în orice parte a Câmpiei, vezi turme numeroase de vite

cornute și de oi. Puțini câmpeni sunt, cari să nu țină cel puțin o vacă pentru lapte și câte-va oi, pe cari le grijesc cu toată dragostea ce-i caracterizează.

În Câmpia Transilvaniei sunt 10.000 boi, 14.000 vaci, 4000 cai și 50.000 porci.

Boii ce se cresc în Câmpia Transilvaniei sunt mari, cu coarne lungi, iar vacile sunt albe. Dau lapte puțin, dar bun. Vacile se folosesc și la jug.

Câmpenii îngrijesc foarte bine vitele. Vara le țin în pășune bune, iar pentru iernat au grajduri călduroase. Grajdurile sunt zidite din pământ, ori sunt din scânduri groase.

Vitele cornute se țin numai pentru munca câmpului. Pentru carne numai, nu se cresc și nici îngrășătorii mari de vite nu sunt.

Oile pășunează pe ogoare — „imașuri”. Mai numeroase sunt oile țigăi. În 1912 și 1913 din cauza ploilor celor multe, au pierit aproape toate oile de gălbează. Atunci multe comune au rămas fără oi. Azi însă numărul oilor iarăși a crescut. Sunt în Câmpia Transilvaniei peste 160.000 oi.

Albinărit se face puțin pe Câmpie. Sunt cu totul vre-o trei mii de stupi, dintre cari abia 500 sunt în coșnițe raționale.

Gazul natural. În Câmpia Transilvaniei sunt numeroase zone anticlinale, cari o străbat dela miază noapte spre miază-zi și în cari se găsesc cantități enorme de gaz natural. Locul principal unde se găsește acest gaz este Sărmășelul, o comună așezată pe valea Ludoșului, la vre-o 60 Km. depărtare dela Cluj.

La 10 Noembrie 1906 nu se știa nimic despre gazul dela Șărmășel. Atunci Eugen Cholnoky

scrie un articol, cu titlul „Mine de clorură de potasiu în Ardeal”, prin care cere să deștepte interesul pentru a se face săpături în mai multe locuri din Câmpia Transilvaniei.

După câte-va luni se și încep cercetările după clorură de potasiu. Cel dintâiu sondaj s'a făcut la Șarmășel în 16 Octombrie 1907, dar nu s'a găsit nimic. La 8 Iulie 1908 s'a făcut al doilea sondaj și în loc de clorură de potasiu s'au găsit zăcăminte bogate de gaz, compus aproape numai din metan (99-25 %). În anul 1909 s'a făcut al treilea sondaj. Când s'a ajuns la afunzime de 302 m., nu s'a mai putut continua săparea, fiindcă gazul a început să iasă cu atâta putere încât nu numai în Europa, dar nici în America numai vre-o câte-va fântâni sunt cari se pot asemăna cu izbucnirile gazului dela Șarmășel. În primele zile a ieșit aproape un milion de mc în 24 ore.

Afară de Șarmășel s'au mai făcut explorări și în alte părți în Câmpia Transilvaniei unde s'a dat peste gaz metan, așa la Samsud și la Zam.

După studiile făcute zăcămintele de gaz metan din pământul Câmpiei Transilvaniei se pot evalua la peste trei sute miliarde mc.

Gazul de Șarmășel este condus la Turda, unde se folosește la încălzit și luminat precum și ca putere motoră în toate fabricile din Turda.

Uzina de gaz este lângă gara dela Șarmășel. Aici gazul se introduce și în tuburi mari de fier. Aceste tuburi, în vagoane speciale sunt transportate la București și în alte orașe.

Gara dela Șarmășel este singura gară luminată și încălzită cu gaz metan.

Gazul metan dela Șarmășel, conține un număr foarte mare de calorii, iar transportarea se poate face foarte ușor, de acea aplicarea lui

în industrie nici la un caz nu poate să mai întârzie.

Sare. În multe părți ale Câmpiei Transilvaniei sunt izvoare sărate, din cari s'au făcut deduceri, ca în pământul Câmpiei trebuie să fie și straturi de sare.

În sondajul dela Șarmășel, la afunzime de 160 m. s'a găsit un strat de marnă cu gust sărat. În colo nici urmă de straturi de sare. La Teaca, lângă moară încă s'a făcut un sondaj de 195 m., dar peste sare nu s'a dat.

Pe ridicătura numită „Fundătură” dintre Sânger și Ludoșul de Murăș s'a făcut un sondaj de 94 m., dar fără urme de sare.

Așa dar mase mai mari de sare nu sunt.

Totuși existența izvoarelor sărate se explică așa, că ținutul Câmpiei Transilvaniei este înconjurat de două mari linii de sare, cari merg dela miază-zi spre miază noapte. Acestea linii încep, una dela Sibiu și trece pe la Uioara, Turda, Cojocna până la Dej, iar alta dela Șinca nouă (j. Făgăraș) și trece pe la Odorheiu, Praid, până în județul Bistrița Năsăud.

Acestea două linii sunt legate cu alte două, cari merg dela răsărit spre apus. Una dintre ele începe la Praid și merge până la Turda. Aceasta trece dar peste Câmpie. De aici izvoarele multe de apă sărată.

Izvoare mai bogate în apă sărată sunt la Cojocna și la Pintic.

Cărbuni. În rocile argiloase din Câmpia Transilvaniei se găsesc și straturi mai subțiri de cărbuni (lignit).

În sondajul dela Șarmășel la afunzime de 150'50 m. s'a găsit semințe și conuri de brad,

iar cu 30 cm. mai afund (150'80 m.) s'a găsit un strat de cărbune de 1 cm. grosime sub care s'a aflat un strat de marnă sură, sfârmicioasă, acoperită cu multe rămășițe de plante.

Depozite mai mari de cărbune, cari să se exploateze, nu sunt.

Băi sunt la Cojocna și la Pintic cu apă sărată și la Șărmășel cu apă iodurată și sulfuroasă. Instalații pentru baie sunt numai la Cojocna, unde vin mai ales oaspeți dela Cluj.

La Șărmășel acum se construiesc instalații mai accesibile și pentru oaspeți din depărtare.

Industria. Intr'un ținut cu cereale așa multe și cu gaz metan în cantitate așa mare, ar trebui să fie o industrie dezvoltată. Totuși abia se poate vorbi despre o industrie a Câmpiei. Fabrici, cari se prelucreze bogățiile Câmpiei nu sunt. O singură fabrică de spirt este la *Sucutard*. Mai sunt vre-o 60 mori, dintre cari cele mai multe sunt purtate cu benzină sau cărbuni. Câte-va sunt purtate și cu apă și una, cea dela Șărmaș e purtată cu gaz metan. In general vine tot o moară la trei comune.

Pe lângă câte-va din mori sunt și instalații pentru scărmanatul lânii și pe lângă moara dela Șărmășel sunt și mașini pentru storsul oleiului de semință de cânepă, bostan și floarea soarelui.

Nici una din mori nu lucrează cantități mai mari de făină.

Prelucrarea laptelui se face de proprietarii singuratici. Lăptarii nu există.

Industria casnică e mai dezvoltată în Câmpia Transilvaniei. Femeile câmpene lucrează multă lână și cânepă. Din cânepă fac felurite pânze

pentru albituri, iar din lână se țese pănură pentru cioareci și sumane.

Sunt meștere și în țesutul covoarelor iar cusăturile de pe mânecile și gulerile cămășilor sunt de toată frumusețea.

Comerțul îl fac mai ales evreii. Comercianții români sunt foarte puțini. Aproape în fiecare comună este câte un evreu comerciant, care adună cereale, brânză, galițele și ouăle pe cari le vinde la orașe, ori cerealele și ouăle chiar le exportă.

Șosele bune, pietruite sunt puține. O șosea bună duce prin mijlocul Câmpiei dela Cluj la Reghin. Din această la Cămăraș se desface o cale ce duce la Gherla, la Dâmb una ce duce la Târgu Murăș și la Craifalău o altă ce duce tot la Târgu-Murăș.

Dela Ludoșul de Murăș la Bistrița încă duce o șosea pietruită.

Toate șoselele pietruite abia fac 500 Km.

Căile cari leagă singuraticile comune sunt înguste și pe vremuri ploioase foarte greu de parcurs.

Căi ferate sunt și maimpuține (220 Km.). O singură cale ferată mai bună, care leagă Ludoșul de Murăș cu Bistrița. Din aceasta conduce una laterală, mică dela Miheș la Târgu-Murăș. O a treia cale ferată, iarăș mică merge dela Târgu-Murăș la Juda.

Alte căi ferate, cari să strătaie Câmpia Transilvaniei nu sunt, astfel comunicația cu orașele mai mari din jurul Câmpiei — centrele județelor, se face destul de greu și cu înconjur foarte mare.

INCHEIERE.

Ce s'ar putea face în Câmpia Transilvaniei?

Situația Câmpiei Transilvaniei este destul de potrivită. Chiar pentru acea, între orașele din jur, ar trebui să se facă un mijloc de comunicație mai lesnicios. Pe lângă căile ferate existente, să se mai construiască o cale ferată, care să lege Apahida cu Miheșul, mijlocind astfel legătura directă peste Câmpia între Cluj, Târgu-Murăș și Reghin. O altă linie ferată să lege Șarmășelul cu Gherla.

Prin aceasta rețea de căi ferate s'ar ajuta mult atât industriei cât și comerțului: industriei, care s'ar putea crea în legătură cu gazul dela Șarmășel și comerțului care s'ar putea face în toate părțile Câmpiei fie cu cereale, fie cu animale. Tot prin mijlocirea acestor căi ferate s'ar putea transporta cu ușurință și peatră pentru temelii edificiilor, cât și pentru pietruirea șoselelor.

La Șarmaș și Șarmășel unde este cea mai mare cantitate de gaz metan din Câmpia Transilvaniei, s'ar putea construi mari fabrici de cărămidă și țiglă, cari s'ar folosi atât pentru edificat cât și pentru acoperișul caselor. În chipul acesta aspectul satelor ar fi mai elegant și ar dispărea caracterul lor sărăcăcios de până acum.

•

Numărul animalelor din Câmpie și mai ales al oilor e foarte mare. În legătură cu acestea s'ar putea înființa atâtea lăptării, cari ar ajuta prelucrarea și valorizarea laptelui.

Pentru lucrutul lânii, pe care azi o cumpără dela câmpeni atâția negustori străini, n'ar trebui să lipsească nici fabricile de scărmanat, tors și țesut lână.

Să nădăjduim, că acest ținut, până acum așa de izolat, prin bogățiile ce le are, nu peste mult va deveni un punct mai atrăgător, luminos și progresul se va vedea pe toate terenurile.

CUPRINSUL

	<u>Pag.</u>
<i>Pământul</i>	3
Așezare. — Numirea. — Intinderea. — Infățișarea pământului. — Apele curgătoare. — Lacurile. — Clima.	
<i>Poporul</i>	11
Numărul locuitorilor. — Religia. — Cultura. — Portul. — Ocupația. — Impărțirea administrativă. — Satele.	
<i>Bogățiile</i>	19
Agricultura. — Pășuni. — Grădini. — Pomi. — Vii. — Păduri. — Creșterea vitelor. — Gazul na- tural — Sare. — Cărbuni. — Industria. — Căi de comunicație.	
<i>Ce s'ar putea face în Câmpia Transilvaniei</i>	27

MAI MULTĂ GEOGRAFIE !

Unul din cei mai de seamă geografi din Europa, Profesorul *Penck* dela Berlin, a atras atenția germanilor săi, că azi se cere o mai adâncă cunoaștere a țării proprii, ca și a celorlalte țări cu care Germania trebuie să vină în atingere. *Mai multă geografie, a zis el, ne trebuie.*

Cu atât mai mult la noi, cei nevoe de asemenea îndemn.

Să-ți cunoști țara în amănunțimi nu e numai o datorie, ci o trebuință de viață. Frumuseța pământului românesc, bogățiile lui neasemănate, valoarea poporului, toate trebuie nu învățate de formă ci vârâte adânc în sufletul fiecăruia dintre noi. Nu ajunge numai să ne cunoaștem țara și poporul. Avem nevoie să ne știm vecinii, năzuințele lor, munca ce o pun ca să iasă la lumină. Cu unii — puțini — suntem prieteni ; alții — din păcate mai mulți — ne sunt dușmănoși. A-i nesocoti e în dauna noastră.

Pornind la muncă, acum după întregire, trebuie să știm cum au mers la drum și alte popoare, cum s'au străduit să scoată pâine și din

piatră, să îndrepte râurile, să se lupte până și cu valurile mării.

În vederea răspândirii cunoștințelor geografice, editura „*Carlea Românească*”, scoate Seria C din *Cunoștințe folositoare*, intitulată *Din lumea largă*.

Până acum au apărut 17 cărțuții, care nu costă de cât 3 lei fiecare. Oameni specialiști, cunoșcători, le-au scris.

Unele cuprind cunoașterea țării (Munții Apuseni, Bucovina, Basarabia, Dobrogea, României de peste Nistru, Ardealul) scrise de d-nii *Brătescu C.*, *David M.*, *Harea V.*, *Năstase G.*, *Simionescu I.*

Altele cuprind valoarea energiei omenești și a românilor (A. Șaguna, către Everest, spre Polul Sud) scrise de *Lupaș I.*, *Simionescu I.*

În sfârșit altele cuprind învățături de tras din cunoașterea vecinilor sau a țărilor mai departe, unde evanghelia vieții este munca (Ucraina, Lituania, de *G. Nastase*; Cehoslovacia, Finlanda, de *A. D. Culea*, sau cunoașterea mai amănunțită a pământului (In adâncul mărilor de *C. Motăș*). Este cea dintâi încercare de acest soi, la noi, iar *Cunoștințe folositoare* este singura bibliotecă care pune la îndemâna iubitorilor de țară, nu numai icoana muncii dar și mijloacele întrebunțate pentru a o înlocui.

Cea mai nimerită cale pentru a avea seria întreagă de cărțuții *Din Lumea Largă*, este

Abonamentul

Pentru 50 lei trimiși prin mandat poștal, la Editura „*Cartea Românească*”, Bd. Academiei, 3, se capătă, cum apar, 20 broșuri.

Părinți

Abonați pe copiii voștri la „*Cunoștințe folositoare*”. Prin ele le arătați calea muncii!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Seria B. „Sfaturi pentru gospodari“.

- No. 1. Ingrijirea pasărilor de *C. S. Motaș*, Dacă s'ar socoti câtă pagubă se aduc gospodinelor prin moartea pasărilor de curte, această cărțuție n'ar lipsi din nici o casă de gospodar.
- „ 2. Despre tovărășii de *Preot C. Dron*, ca leac împotriva speculii și a scumpetei.
- „ 3. Despre scarlatina de *Dr. I. Gheorghiu*, și alte boli care omoară pe copii, se dau sfaturi folositoare în această cărțuție.
- „ 4. Livada de sâmburi de *G. Gheorghiu*, cum poate să-și o faă fiecare gospodar.
- „ 5. În jurul casei de *M. Lupescu*, acareturi; cum să-ți orânduiești te învață cărțuția aceasta.
- „ 6. Casa de *I. Simionescu*, Cum s'o faci și cum s'o ții, te învață cărțuția.
- „ 7. Morcovul și alte legume de *P. Roziade*, sau cum să le cultivi ca să culegi mult pe pământ puțin.
- „ 8. Sifilisul de *Dr. E. Gheorghiu*, este o boală care roade sănătatea celor în vârstă ca și a copiilor.
- „ 9. Temeiul îmbunătățirii vitelor de *Th. Chițoi*, stă în cunoașterea și îngrijirea lor.
- „ 10. Votul obșteșc de *A. Gorovei*, e acum dreptul tuturor. Cum să-l îndeplinești te învață această cărțuție.
- „ 11. Creșterea porcilor de *A. Oescu*, e și ușoară, dar și grea. Boli sunt multe. Cărțuția îți arată leacurile și îngrijirile de dat.
- „ 12. Viermii de mătasă de *T. A. Bădărăn*, sunt o bogăție de care nu ținem seamă.
- „ 13. Oftica sau tuberculoza de *Dr. E. Gheorghiu*, este boala cea mai grozavă care ne amenință pe toți.
- „ 14. Pelagra de Prof. *V. Labeș*, de asemenea bântuie la țară.
- „ 15. Alegerea semințelor de *C. Lăcrișianu*, este operația cea mai nelipsită pentru a căpăta rod bun.
- „ 16. Creșterea pasărilor de Prof. *C. Motăș*, interesează pe orice gospodină.
- „ 17. Rătăcirile bolșeviste de *Maior I. Mihai*, trebuiesc stărpite dintre noi.
- „ 18. O stăpână dintr'un rotu de *N. Nicolaescu*, cine n'ar dori-o? Cum se poate ajunge, stă scris în cărțuție.
- „ 19. Cum se întemelază o vie de *D. M. Cădere*; nu mai merge cu obiceiul vechiu; cum trebuie să se facă trebuie de știut.
- „ 20. Răsadnița și Plantele din răsad de *V. Sadoveanu*, ne arată cum se reușește să se cultive legume primăvratice.
- „ 21. Leiuza de *dr. E. Gheorghiu* ne arată cum trebuie să fie îngrijită femeia înainte de naștere și la naștere.
- „ 22. Meșteșugul vopsitului cu burueni de *Art. Gorovei*
- „ 23. Cum orbim de *I. Glăvan*.
- „ 24. Păstrarea cărnei de porc de *G. Gheorghiu*
- „ 25. Calul de Prof. *E. Udrișchi*.
- „ 26. Doctorul în casă de *Dr. O. Apostol*.
- „ 27. Cum trebuie să ne hrănim de *E. Severin*.
- „ 28. Lămurirea legii dărilor de *Iuliu Pascu*.
- „ 29. Beția de *Dr. Emil Gheorghiu*.

- No. 30. Lămurirea Constituției de *Artur Gorovei*.
 „ 31. Boale parazitare la animale cari trec la om de *C. Motaș*.
 „ 32. Folosiunțe necesitate în gospodărie de *I. Simionescu*.
 „ 33. Mama și copilul, de *Dr. Manicatlade*.
 „ 34. Indrumări spre sănătate, de *Dr. Bordea*.
 „ 35. Cum să ne îngrijim, de *Dr. Bordea*.

Scria C. „Din lumea largă“.

- No. 1. Ucraina de *G. Năstase*, este țara din spre răsăritul nostru.
 „ 2. Cehoslovacia de *I. Simionescu*, este țara tot vecină nouă, care a dovedit încheierea ei prin muncă și hărnicie.
 „ 3. Munții apuseni de *M. David*, ne sunt scumpi. În ținutul lor trăesc Moții vestiți.
 „ 4. Flulanda de *I. Simionescu*, este o țară minunată, căci oamenii au făcut minuni de muncă.
 „ 5. Bucovina de *I. Simionescu*, «veselă grădină», este descrisă cu tot ce are.
 „ 6. Basarabia de *G. Năstase*, ne era puțin cunoscută deși dragă. E datorită fiecăruia să cetească această cărțuție.
 „ 7. Dobroea de *C. Brătescu*, Bulgarii zic că e a lor; cât neadevăr ține această spusă, se poate vedea din cărțuția pomenită.
 „ 8. În spre polul sud de *I. Simionescu*, -Muncă și jertfă omenească s'a cheltuit pentru a cunoaște această parte de pământ.
 „ 9. Olanda de *Ap. D. Culea*, e țara muncii și a minunilor pe care ea le aduce.
 „ 10. Viața în adâncul mărilor de *C. Motaș*, era până acum o taină.
 „ 11-12. A. Saguna de *I. Luțaș*.
 „ 13. Către Everest de *I. Simionescu*.
 „ 14. Românii de peste Nistru de *V. Harea*.
 „ 15. Ardealul de *I. Simionescu*.
 „ 16. Lituania, de *G. Năstase*.
 „ 17. Câmpul Transilvaniei, de *Ion Pop Câmpianu*.

Seria D. „Știință aplicată“.

- No. 1. Fabricarea săpunului de *A. Schorr*, este ușoară. Fiecare gospodină poate să o săvârșească. Cum? Cărțuția îi arată.
 „ 2. Motorul Diesel de *Ing. Casseti*, este astăzi întrebuițat pretutindeni.
 „ 3. Industria parfomului de *E. Severin*.
 „ 4-5. Aerul lichid de *Ilie Matei*.
 „ 6. Industria azotului de *L. Calon*.

Toate aceste cărțuții se pot strânge și în volumașe, fiind paginate în acest scop. Se pot face și abonamente.

În fiecare săptămână va apare câte un număr ce cuprinde 32 pagini și se vinde cu 3 lei.

Se pot face abonamente pentru 20 numere, trimittind 50 lei prin mandat postal la Societatea „CARTEA ROMANEASCĂ” - București, Bulevardul Academiei, 3.

De vânzare la toate librăriile și depozitari de gazete din țară.